

تاریخ تحولات حقوق کیفری

تالیف:

دکتر فہیم مصطفیٰ زاد

پڑوہشگر و استاد دانشگاه

سرشناسه	مصطفی زاده، فهیم، ۱۳۵۷-
عنوان و نام پدیدآور	تاریخ تحولات حقوق کیفری / تألیف فهیم مصطفی زاده
مشخصات نشر	تهران: خرسندی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۹۴ ص.
شابک	978-600-114-710-4
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	حقوق جزا -- تاریخ
موضوع	Crime law -- History
موضوع	آیین دادرسی جزایی
موضوع	Criminal procedure
رده بندی کنگره	۱۳۹۵ ت ۲/م ۵۰۳۲ K
رده بندی دیویی	۳۴۵
شماره کتابت ملی	۴۵۶۰۵۱۶

انتشارات خرسندی

نمایشگاه و فروشگاه کتب فقهی، حقوقی و مجموعه قوانین

تهران، خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی - خیابان لبافی آباد - رسیده به خیابان دانشگاه - پلاک ۱۷۴ - واحد ۲

تلفن: ۵ ۰۳۴ ۶۶۹۷۱ و ۰۱۴ ۶۶۴۰۰۸۴

فروشگاه شماره ۱: دانشگاه تهران، دانشکده حقوق و علوم سیاسی تلفن: ۶۶۴۱۰۲۰۳

فروشگاه شماره ۲: میدان انقلاب، خ منیری جاوید (اردیبهشت)، پلاک ۹۲ تلفن: ۶۶۹۵۰۷۵۹ - ۶۶۷۵۵۹۱۰

فروشگاه شماره ۳: خ انقلاب، نرسیده به میدان فردوسی، کوچه شهید براتی دانشکده حقوق دانشگاه آزاد،

طبقه زیرین (قسمت کتابفروشی): ۶۶۷۵۵۹۱۰

پست الکترونیک: khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: WWW.Khorsandypub.com

تاریخ تحولات حقوق کیفری

دکتر فهیم مصطفی زاده

چاپ اول: ۱۳۹۵ تیراژ: ۵۰۰ جلد قیمت: ۸۰,۰۰۰ ریال

ISBN: 978- 600 -114-710-4

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۴-۷۱۰-۴

مقدمه.....	۹
مبحث اول - سیر تکوین حقوق جزا به طور کلی.....	۱۱
گفتار اول - منشأ حقوق جزا.....	۱۳
۱- نظریه انتقام.....	۱۳
۲- نظریه اجتماعی و اقتصادی.....	۱۶
گفتار دوم - مباحث تحول حقوق کیفری.....	۱۷
۱- دوره انتقام.....	۱۸
۲- دوره دادگستری خصوصی.....	۱۸
۳- دوره جرایم عمومی و کیفر عمومی.....	۲۰
مبحث دوم - تحولات حقوق کیفری در ایران از پهلوی تاکنون.....	۲۳
گفتار اول - مکتب فایده اجتماعی یا مکتب کلاسیک.....	۲۷
الف - بنیانگذاران مکتب کلاسیک.....	۲۷
۱- متسکیو.....	۲۷
۲- ژان ژاک روسو.....	۲۹
۳- سزار بکاریا.....	۳۰
۴- ژرمی بنتام.....	۳۳
ب - انعکاس نظریات مکتب کلاسیک.....	۳۵
گفتار دوم - مکتب عدالت مطلق.....	۳۷
الف - امانوئل کانت.....	۳۷
ب - ژوزف دومستر.....	۳۹
گفتار سوم - مکتب نئوکلاسیک.....	۴۰
گفتار چهارم - مکتب تحقیقی.....	۴۳
گفتار پنجم - مکاتب التقاطی حقوق کیفری.....	۴۸
الف - مکتب تحقیقی انتقادی ایتالیایی.....	۴۹
ب - مکتب اصالت عمل کیفری.....	۴۹

- ۵۰..... ب- اتحادیه بین‌المللی حقوق جزا
- ۵۳..... گفتار ششم - مکتب دفاع اجتماعی جدید
- ۵۷..... گفتار هفتم - مکتب عدالت ترمیمی و تغییر مسیر کیفری
- ۵۹..... مبحث سوم - تاریخ حقوق کیفری ایران
- ۶۱..... گفتار اول - حقوق جزای ایران در دوره باستان
- ۶۵..... گفتار دوم - دوره اسلامی
- ۶۷..... گفتار سوم - دوره مشروطه
- ۷۱..... گفتار چهارم - دوره جمهوری اسلامی
- ۷۵..... پرسش‌های تشریحی - چهار گزینه‌ای
- ۷۷..... پرسش‌های تشریحی
- ۷۹..... پرسش‌های چهارگزینه‌ای
- ۸۹..... منابع و مآخذ

مقدمه

بدون شک، بررسی حقوق کیفری و موضوعات مرتبط با آن بدون شناخت مبادی و پیدایش آن در طول قرون و اعصار گذشته و نیز بدون توجه به گذشته‌ها و تجارب حاصل در این خصوص امکان‌پذیر نیست. حقوق کیفری در شکل امروزی خود حاصل تحولات گسترده اجتماعی و بشری در طول تاریخ است. به عقیده پژوهشگران، همه قوانین جدید و حتی قوانینی که گرایش آنها به ظاهر انقلابی است، زائیده تحولات است که در روش‌های قبلی حقوق به وجود آمده و چنانچه منابع و منشاء تاریخی آنها معلوم نشود نمی‌توان درست به حقیقت آنها پی برد^(۱). در واقع برای کسانی که بخواهند موقعیت دقیق تأسیسات - ظرف جزای امروزی را در سیر تحول تمدن بشری و نظام اجتماعی بدانند، بررسی تاریخ حقوق کیفری لازم و ضروری است.

در بررسی تاریخ حقوق جزا نشان داده می‌شود که حقوق کیفری هم از حقوق جزای ماهوی و حقوق جزای شکلی چگونه به وجود آمده و چگونه و به چه نحوی تحول یافته است. هم‌چنین نشان داده می‌شود که چگونه مجازات‌های وحشتناک و غیرانسانی و شکنجه‌های طاقت‌فرسا در ایام گذشته وارد حقوق کیفری شده و سپس جای خود را به مجازات‌های انسانی و عکس‌عمل‌های مبتنی بر تعلیم و تربیت و اصلاح و بازپروری داده است.

در جریان تحلیل تاریخ حقوق کیفری این نکته‌ها مورد توجه قرار می‌گیرد، که چگونه مسئولیت‌های دسته جمعی به مسئولیت شخصی تبدیل و اصل شخصی بودن و هم‌چنین اصل فردی کردن مجازات مورد قبول واقع شده است. در تاریخ حقوق کیفری هم‌چنین نشان داده می‌شود که در نظام دادرسی و رسیدگی‌های کیفری، چگونه رسیدگی‌های توأم با آزمایش‌های جسمی و بدنی

(چون گذشتن از آب و آتش) جای خود را به رسیدگی براساس دلایل علمی و آزمایشگاهی واگذار کرده است. بدون شک این تأسیسات و اهداف به آسانی به دست نیامده‌اند، بلکه آنها نتیجه و محصول قرن‌ها طاقت‌فرسایی و تلاش دانشمندان و محققین در این راه بوده است.

چشم‌پوشی از بررسی تاریخی در این زمینه نه تنها ما را از درک صحیح حقوق کیفری محروم خواهد نمود، بلکه موجب می‌شود که در تشخیص راه صحیح آینده و نیز تدوین یک سیاست جنایی^(۱) کارآ و سنجیده دچار اشتباه شویم. لذا به همین خاطر اعتقاد بر این است که دانستن تحولات حقوق کیفری چه در زمینه جرایم و مسؤولیت‌ها و چه در زمینه نحوه تعقیب و رسیدگی به جرایم چه مورد نحوه اجرای مجازات برای دانشجویان حقوق و کلیه پژوهشگران این رشته لازم و ضروری است.

در این کتاب ابتدا در مبحث اول، تاریخ تحولات حقوق کیفری به طور کلی مورد بررسی قرار می‌گیرد و سپس در مبحث دوم به بررسی تحولات حقوق کیفری در پرتو اندیشه‌ها و مکاتب فلسفی پرداخته می‌شود. در مبحث سوم تاریخ حقوق جزای ایران را مورد بررسی قرار می‌دهیم. نگارنده مفتخر است کتاب حاضر را به عنوان منبع دروس «تاریخ تحولات حقوق کیفری» و «تاریخ حقوق کیفری» در مقطع کارشناسی رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی هر کدام به ارزش ۲ واحد و دروس «تاریخ حقوق» و «حقوق برای عمومی (۱)» مقطع کارشناسی به ارزش ۱ واحد در اختیار جامعه علمی کشور و دیگر علاقمندان قرار دهد.

۱. سیاست جنایی عبارت از کلیه اقدام‌های سرکوب‌گرانه (کیفری و غیر کیفری) و پیشگیرانه با ماهیت‌های مختلف می‌باشد که دولت و جامعه مدنی هر یک به صورت مستقل و یا با مشارکت سازمان یافته یکدیگر، از آنها در قالب روش‌های مختلف به منظور سرکوبی بزه‌کاری و بزه‌کاران و نیز پیشگیری از بزه‌کاری و انحراف استفاده می‌کنند (رک: کریستین لازرو، درآمدی به سیاست جنایی؛ ترجمه حسین نجفی ابرندآبادی، تهران: نشر میزان، ۱۳۸۲، پیشگفتار مترجم صص ۱۶-۱۷).